

MANDALA: BEVIDSTHEDENS ARKITEKTUR

Mandalaen er et avanceret kort over vores bevidsthed og samtidig et praktisk redskab til meditation og fordybelse. Den tibetanske buddhisme udnytter mandalaens dybe universelle, arketyperiske og kommunikative egenskaber til at indflette sin egen esoteriske symbolik.

Mandalaen indtager en central position i den tibetanske buddhisme i såvel teoretisk som praktisk øjemed. I arkitektonisk forstand møder vi mandalaprincippet i tempelgrundplanen eller i stupaen. Særligt er det den malede todimensionale mandala, som vi finder på klostervægge og på de såkaldte thankaer, som har tiltrukket sig folks opmærksomhed. Med sine farvestrålede former og mange Buddhafigurer virker mandalaen mystisk og dragende. Kunst til dyb kontemplation. Den er et avanceret kort over vores bevidsthed og samtidig et praktisk redskab til meditation og fordybelse.

Med sine omfattende esoteriske systemer af symbolik afspejler disse mange mandalaer centrale aspekter af den tibetanske buddhisme. De anvendes i flere sammenhænge og på forskellig måde, men alle disse variationer har den ting tilfælles, at de dybest set udtrykker essensen af den tibetanske buddhismes religionsstruktur; om det så er en illustration af sindets natur, mikrokosmos og makrokosmos, eller vejen til indre selvrealisering, så er dette i virkeligheden blot forskellige aspekter af Buddhas fjerde sandhed: Sandheden om Buddhas Vej. Den tibetanske buddhisme udnytter mandalaens dybe univer-

Kalachakra mandala fra det 14. århundrede

selle, arketyperiske og kommunikative egenskaber til at indflette sin egen esoteriske symbolik, og et studie af den tibetanske mandala bliver derfor et komprimeret, men levende og essentielt udtømmende billede på hvad det er, den tibetanske buddhisme stræber imod: Frigørelse fra Samsara og erkendelse af sindets natur og dets helt unikke egenskaber.

Denne transformation af den menneskelige bevidsthed ind i de højere bevidsthedsdomæner er således med sin grundstruktur indlejret i mandalaen.

Den lyksalige og transcendent Tomhed

Fundamentet for mandalaen er doktrinen om Tomheden som det bagvedliggende princip ved alle denne verdens fænomener, således at også mandalaen udspringer af Tomheden, og som, hvis den forstås og kontempleres i sine dybeste aspekter, fører beskueren til den dybe erkendelse af Tomheden. Tomheden repræsenterer den højeste virkelighed og erkendelse, den evige og altomsluttende ikke-dualistiske tilstand af være og ikke-være. Sir John Woodroffe, som har oversat flere tantriske skrifter, skriver i sin indledning til den Tibetanske Dødebog (side

64): "Hvad er da denne Tomhed? Den er ikke den totale "intethed". Den er "det alogiske", som ingen kategorier der tages fra navnes og formernes verden, dækker".

De mange Buddhaers verden

Hele det overvældende panteon af guddomme, som vi møder i den tibetanske buddhisme og i mandalaen – gode såvel som onde – skal ikke så meget forstås som afbildninger af